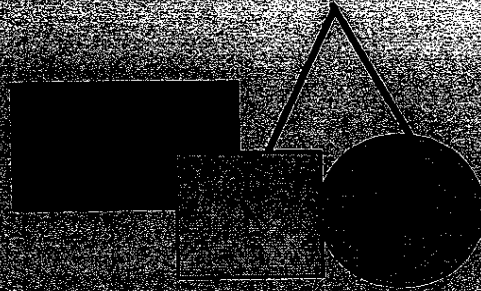

د ریاضي

د زده کړې اساسي قابلیتونه

مخلووم تولگی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سریزه

دا کتاب د ښوونکي د دري، پښتو او رياضي د مؤخذ کتابونو د سلسلي څخه يو دي کوم چې په ۱۹۹۹ کال کي د تجربه کارو افغاني پوهانو د بوي دلي پواسطه ترتيب شوي تر شوله ښوونکو سره د عامه اساسي قابليتونو په زده کړه او پوهه کي مرسته وکړي کوم چې د لومړينو تعليماتو پروگرام په تدريس کي ضروري دي. دا مواد د ډول ډول موادو منابعو په اساس ترتيب شوي دي په خاص ډول د موجوده افغاني لومړينو درسي کتابونو څخه.

دریاضی کتابونه په لاندی ډول ترتیب شوی دي:

● پدی برخه کي شپږ کتابونه موجود دي چې هر يو يې د يو تولگی لپاره دی
(۱-۶)

● هر کتاب يې د لومړني سويې لپاره د پوره حسابي مفاهيم او مهارتونه د چوکاټ لرونکي دي چې دا چوکاټ له ښوونکو سره په مختلفو لارو او طريقو مرسته کولای شي.

● دا له ښوونکو سره په پوهه کي مرسته کوي چې څنگه حسابي مفاهيم د هر تولگی د سويې لپاره په مهارتونو تبديل کړي.

● دا له ښوونکو سره مرسته کوي چې څنگه ډول ډول حسابي مفاهيم او مهارتونه په ابتدائي دوران کي په ترتيب سره جوړکړای شي.

● دابني چې د کوم ټولگي په سويه بايد نوي مفاهيم او مهارتونه معرفي کړای شي.

● بيا د هر ټولگي کتاب د ټولو حسابي مهارتونو مثالونه وړاندې کوي کوم چې په يواځس ټولگي کې بايد تر سره شي. دا مثالونه په لاندې ډول له ښوونکي سره مرسته کولای شي.

● دا بېټني کوي چې ټول ښوونکي يو شانته په مفاهيم او مهارتونو کې پوهيږي.

● ښوونکي دا مثالونه ددې لپاره استعمالولای شي چې معلومه کړي ماشومانو مهارتونه زده کړيدي او که نه.

● ښوونکي د ماشومانو لپاره د اضافي تمرين د موادو د انکشاف په خاطر مثالونه استعمالولای شي.

دا مواد يوازي د ښوونکو د استعمال لپاره نه بلکه د ښوونکو روزنکي هم ورڅخه استفاده کولای شي.

د بيلگي په توگه: داساسي قابليتونو معرفي کول، د مضمون دمحتوا تدریسول، او له ښوونکو سره د ارزانه تدریسي موادو په انکشاف کې مرسته کول کوم چې د قابليتونو سره ارتباط لري.

مفتيش (سوپروايزر) ددې لپاره مثالونه استعمالولای شي، چې معلومه کړي ماشومان په رياضي کې اساسي قابليتونه زده کړي او که نه.

ترتيب کوونکي پدې هيله دي چې ټول افغاني ښوونکي په ذکر شوي مواد (کتابونه) له ماشومانو سره د کار کولو په برخه کې مفيد او گټور ومومي.

دلاندي ادارو دغاښنده گانو لخوا ترتيب شوي دي:

OI	Ockenden International	اوکنډن انټرنېشنل
IRC	International Rescue Committee	دژغورني نړيواله کمیته
AG-BASED	Afghan German Basic Education	افغان جرمن اساسي زده کړي
SCA	Swedish Committee for Afghanis	کمیته سوېډن برای افغانستان
SBA	Solidarite Afghanistan Belgium	
GTZ-BEFARE	GTZ-Basic Education for Afghan Refugees	دافغان د مهاجرو لپاره اساسي زده کړي
AIL	Afghan Institute of Learning	دافغان آموزشي انېستېتوت
CARE	Cooperative Assistance Relief Everywhere	پاملرڼه
PSD	Partners for Social Development	داجتماعي ترقي همکارانو
SCF-US	Save the Children Federation - US	دماشومانو دحمایه موسسه
	Afghan Teachers and Schools Union in Quetta	دکوټې د افغاني ښونځيو او معلمينو اتحادیه
CIC	Children in Crisis	ماشومان د ناتار په درشل کې
NAC	Norwegian Afghanistan Committee	دافغانستان دپاره د ناروي کمیته
ECAR	Education Committee for Afghan Refugees	دافغاني مهاجرينو د پاره د ښوني او روزني کمیته
AMNA	Creation of the Pilot Schools in Afghanistan	په افغانستان کې د نمونه ښونځيو ايجاد
HCI	Human Concern International	دبشري مرستو بين المللي موسسه

دڅلورم ټولگي رياضي

دمقامي قيمت تر اووه رقمي عددونو(ميليون) پورې:

۱-دا عددونه په لاندې جدول کې وليکئ او ولولئ.

۱۶،۵۶۹ ۸۸۰،۲۰۱ ۱۰،۶۳،۴۲۱ ۹،۹۸۰،۰۹۵

میلونونه			زریزونه			یویزونه		
۱۰میلیونونه	۱۰۰میلیونونه	میلیونونه	۱۰۰زریزونه	۱۰زریزونه	زریزونه	سلیزونه	لسیزونه	یویزونه

۲- جمع یی کړئ او په معیاري ډول یې ولیکئ!

۹ + ۸۵ + ۳۰۰ + ۷۰۰ + ۲ + ۵۳ + ۶۲۰ + ۵۰۰۰ + ۱

۳- په پراختیایي ډول یې ولیکئ! ۹۷۵،۸۵۱

۴- په صعودي توگه یې ترتیب کړئ:

۳۱۲ ۵۰۱،۶۹۵ ۵۲۰،۴۸۰ ۲۰۵،۹۳۸ ۲۰۵،۳۹۸

۶،۳۰۴،۵۲۰ ۸،۹۳۲،۵۹۰ ۶،۳۱۵،۴۸۰ ۸،۹۲۳،۶۰۰ ۶،۱۹۲،۸۴۰

۵- په نزولي ډول یې ترتیب کړئ!

۵۸۴،۶۲۲ ۵۹۴،۲۶۶ ۶۰۴،۶۲۶ ۴۶۴،۲۲۶

۷۴۸،۵۰۵ ۸۴۸،۴۵۰ ۷۴۸،۷۱۵

دڅلورم ټولگي رياضي

۶- ضرب اوتقسیم: پہ لاندی جدول کی خالی جابونہ دک کریں۔

۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	×
		۷					۲		۱
	۱۶				۸		۲		۲
			۱۸			۹			۳
۳۶				۲۰			۸		۴
			۳۰						۵
		۴۲					۱۲		۶
						۲۱			۷
				۴۰					۸
۸۱							۱۸		۹

۷- لاندی عددونہ ضرب کریں۔

$$\begin{array}{r} ۸۷۶.۴۲ \\ \times \quad ۷ \\ \hline \end{array}$$

$$۶۵۳۲۱.$$

$$\begin{array}{r} \times \quad ۶ \\ \hline \end{array}$$

$$۷۹۸.۳۲$$

$$\begin{array}{r} \times \quad ۸ \\ \hline \end{array}$$

۸- یو رقمی عددونہ پہ ۱۰، ۱۰۰، او ۱۰۰۰ کی ضرب کریں۔

$$۴۰ = ۱۰ \times ۴ \quad \text{۴ لسیز} = ۱ \times ۴ \text{ یویز}$$

$$۴۰۰ = ۱۰۰ \times ۴ \quad \text{۴ سلیز} = ۱ \times ۴ \text{ یویز}$$

$$۴۰۰۰ = ۱۰۰۰ \times ۴ \quad \text{۴ زریز} = ۱ \times ۴ \text{ یویز}$$

دخلورم تولگی ریاضی

۹- دوه رقمي عددونو په ۱۰، ۱۰۰، ۱۰۰۰ کې ضرب کړئ. یويزونه

زريزونه			يويزونه			
۱۰۰ زريزونه	۱۰ زريزونه	زريزونه	سليزونه	لسيرونه	يويزونه	
			۲	۴	.	۱.×۲۴
		۲	۴	.	.	۱۰.×۲۴
	۲	۴	.	.	.	۱۰۰.×۲۴

۱۰- په مضروب کې د صفرونو له شمېر سره سم لاندېني عددونه ضرب کړئ!

$$\begin{array}{r} ۷۹۸.۴۳۲ \\ \times ۹... \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۶۵۳۲۱. \\ \times ۸.. \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۸۷۶.۴۲ \\ \times ۷. \\ \hline \end{array}$$

۱۱- له دوه رقمي عددو سره دوه رقمي عددونو ضربول:

$$\begin{array}{r} ۵۲ \\ \times ۱۴ \\ \hline ۲۰۸ \\ + ۵۲. \\ \hline ۷۲۸ \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۵۲ \\ \times ۱۴ \\ \hline ۲۰۸ \\ ۵۲. \leftarrow (۵۲ \times ۱۰.) \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۵۲ \\ \times ۱۴ \\ \hline ۲۰۸ \leftarrow (۵۲ \times ۴) \end{array}$$

۱۲- له درې رقمي عددونو د درې رقمي عددونو سره ضربول:

$$\begin{array}{r}
 528 \\
 \times 186 \\
 \hline
 3168 \quad \leftarrow (528 \times 6) \\
 4224 \quad \leftarrow (528 \times 80) \\
 52800 \quad \leftarrow (528 \times 100) \\
 \hline
 98208
 \end{array}$$

۱۳- له څلور رقمي عددونو سره د څلور رقمي عددونو ضربول.

$$\begin{array}{r}
 3214 \\
 \times 2132 \\
 \hline
 6428 \quad \leftarrow (3214 \times 2) \\
 96420 \quad \leftarrow (3214 \times 30) \\
 321400 \quad \leftarrow (3214 \times 100) \\
 6428000 \quad \leftarrow (3214 \times 2000) \\
 \hline
 6852248
 \end{array}$$

۱۴- له داسي درې رقمي عددونو سره ټي ضرب كړئ، چي په پيل كې صفر ولري:

$$\begin{array}{r}
 69. \\
 \times 312 \\
 \hline
 138. \quad \leftarrow (69. \times 2) \\
 690. \quad \leftarrow (69. \times 10) \\
 20700. \quad \leftarrow (69. \times 300) \\
 \hline
 21528.
 \end{array}$$

۱۵- لاندېني درې رقمي عددونو سره ضرب كړئ، چي په لسيز كې صفر لري.

$$\begin{array}{r}
 321 \\
 \times 2.1 \\
 \hline
 321 \quad \leftarrow (321 \times 1) \\
 \dots \quad \leftarrow (321 \times 0) \\
 6420. \quad \leftarrow (321 \times 20) \\
 \hline
 64521
 \end{array}$$

۱۶- لاندې څلور رقمي عددونه داسې عددونو سره ضرب کړئ، چې په لسیزو

او سلیزو کې یې صفر وي!

$$\begin{array}{r}
 ۱.۲۴ \\
 \times ۲۶.۹ \\
 \hline
 ۹۲۱۶ \quad \leftarrow (۱.۲۴ \times ۹) \\
 \dots\dots \quad \leftarrow (۱.۲۴ \times .) \\
 ۱۴۴\dots \quad \leftarrow (۱.۲۴ \times ۶\dots) \\
 \underline{۲.۴۸\dots} \quad \leftarrow (۱.۲۴ \times ۲\dots) \\
 ۲۶۷۱۶۱۶
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ۲۱.۲ \\
 \times ۱.۰۷ \\
 \hline
 ۱۴۷۱۴ \quad \leftarrow (۲۱.۲ \times ۷) \\
 \dots\dots \quad \leftarrow (۲۱.۲ \times .) \\
 \dots\dots \quad \leftarrow (۲۱.۲ \times .) \\
 \underline{۲۱.۲\dots} \quad \leftarrow (۲۱.۲ \times ۱\dots) \\
 ۲۱۱۶۷۱۴
 \end{array}$$

۱۷- لاندې عددونه ضرب کړئ:

$$\begin{array}{r} 3.35 \\ \times 23.2 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 3.36 \\ \times 2.32 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 2.5 \\ \times 15. \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 21. \\ \times 312 \\ \hline \end{array}$$

۱۸- عبارتې پوښتنه:

دحبيبي دعالي ښوونځي د ۴ ټولگي هر زده کوونکی باید دکال ۱۴۵۰ افغانی فیس ورکړي. که ددغه ټولگي دزده کوونکو شمېر ۳۵ تنه وي دټول ټولگي دزده کوونکو ديو کال فیس څومره کيږي.

تقسيم:

۱۹- ۳ رقمي عددونه پر ټولو رقمي عدد باندې تقسيم کړئ.

$$\underline{\hspace{2cm}} = 8 \div 684$$

$$\underline{\hspace{2cm}} = 7 \div 9432$$

۲۰- ۳ رقمي اعداد پر ۲ رقمي تقسيم کړئ!

$$\begin{array}{r} 2 \\ \cdot \cdot \\ \cdot \cdot \\ 27 \end{array} \begin{array}{r} \cdot \cdot \\ \cdot \cdot \\ 843 \\ \hline 54 \\ \hline 3. \end{array}$$

آيا ۳۰ تر ۲۷ لږ دی؟ نه

دڅلورم ټولگي ریاضی

$$\begin{array}{r} 3 \\ \hline 27 \overline{) 843} \\ \underline{81} \\ 3 \end{array}$$

آيا 3 تر 27 لږ دی؟ هو

$$\begin{array}{r} 21 \\ \hline 27 \overline{) 843} \\ \underline{54} \\ 303 \\ \underline{270} \\ 33 \end{array}$$

آيا 6 تر 27 لږ دی؟ هو

د ځواب د ميزان کولو په خاطر حاصل له مقسوم عليه سره ضربوي او نور باقی ورسره جمع کيږي.

$$\text{حاصل} \times \text{مقسوم عليه} + \text{باقي} = \text{مقسوم}$$

$$21 \times 27 + 6 = 843$$

۲۱- عبارتي پوښتنه:

د شيرینی په ۳۰ پاکټونو کې ۵۲۸۰ دانې شيريني شته. په يو پاکټ کې به څو دانې شيرینی وي؟

تقسيمول په ۱۰، ۱۰۰، او ۱۰۰۰

يو عدد پر ۱۰ تقسيم شي دنوموړی عدد يوه مرتبه ښي لوري ته ځي که:
 په ۱۰۰ تقسيم شي دوه مرتبې ښي لوري ته ځي.
 که په ۱۰۰۰ تقسيم شي درې مرتبې ښي لوري ته ځي.

زرریز		یویز		
۱۰. ازریز	زرریز	سلیز	لسیز	یویز
	۴	۸	.	.
		۴	۸	.
			۴	۸

$\dots = ۴۸$
 $\dots = ۴۸۰$
 $\dots = ۴۸۰۰$

۲۲- د ۴ رقمی عددونو تقسیم پر ۳ رقمی، د ۴ رقمی عددونو پر ۴ رقمی د ۵ رقمی عددونو پر ۴ رقمی او ۶ رقمی په ۳ رقمی عددونو باندی.

$$۳۵ = ۲۱۷ \div ۷۵۹۵$$

باقی = .

$$\begin{array}{r}
 \dots \\
 ۲۱۷ \overline{) ۷۵۹۵} \\
 \underline{- ۶۵۱} \\
 ۱۰۸۵ \\
 \underline{- ۱۰۸۵} \\
 \dots
 \end{array}$$

$$۲۳.\dots = ۴.۹ \div ۹۴۱.۸۷$$

باقی ۳۸۷
۴.۹

$$\begin{array}{r}
 \dots \\
 ۴.۹ \overline{) ۹۴۱.۸۷} \\
 \underline{- ۸۱۸} \quad | \quad | \\
 ۱۲۳ \quad | \quad | \\
 \underline{- ۱۲۲۷} \quad | \quad | \\
 ۳۸ \quad | \quad | \\
 \dots \quad | \quad | \\
 \underline{- ۳۸۷} \quad | \quad | \\
 \dots \quad | \quad | \\
 ۳۸۷ \quad | \quad |
 \end{array}$$

$$18 = 2 \dots \div 36 \dots$$

. = باقی

$$\begin{array}{r} \dots \dots \dots \dots \\ 2 \dots \dots \dots \dots \\ \hline \dots \dots \dots \dots \\ \dots \dots \dots \dots \\ \dots \dots \dots \dots \\ \dots \dots \dots \dots \\ \dots \dots \dots \dots \end{array}$$

$$76392 \div 30.4 = 19$$

باقی ۸۱۶

$$\begin{array}{r} 816 \\ \hline 30.4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \dots \dots \dots \dots \\ 30.4 \dots \dots \dots \dots \\ \hline 76392 \dots \dots \dots \dots \\ - 36.4 \dots \dots \dots \dots \\ \hline 32302 \dots \dots \dots \dots \\ 31036 \dots \dots \dots \dots \\ \hline 816 \dots \dots \dots \dots \end{array}$$

$$1237. \div 921 = 13$$

باقی ۳۹۷

$$\begin{array}{r} 397 \\ \hline 921 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \dots \dots \dots \dots \\ 921 \dots \dots \dots \dots \\ \hline 1237. \dots \dots \dots \dots \\ \dots \dots \dots \dots \\ \hline 1237 \dots \dots \dots \dots \\ 921 \dots \dots \dots \dots \\ \hline 316 \dots \dots \dots \dots \\ 2763 \dots \dots \dots \dots \\ \hline 097 \dots \dots \dots \dots \end{array}$$

۲۳- لاندي عددونه تقسيم ڪري:

$$\begin{array}{r} 217 \\ \hline 9070 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 532 \\ \hline 4260 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 184 \\ \hline 438.727 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1253 \\ \hline 219184 \end{array}$$

ڪسرونه

جفت عددونه:

هر عدد چي له ۲ سره له ضربيه لاس ته راشي، جفت عددبلل ڪپري

$$2 = 1 \times 2$$

$$4 = 2 \times 2$$

$$14 = 7 \times 2$$

طاق عددونه:

دهر جفت عدد سره چي يو جمع شي، طاق عدد لاسته راخي.

$$1 = 1 + 0$$

$$3 = 1 + 2$$

$$5 = 1 + 4$$

$$7 = 1 + 6$$

$$9 = 1 + 8$$

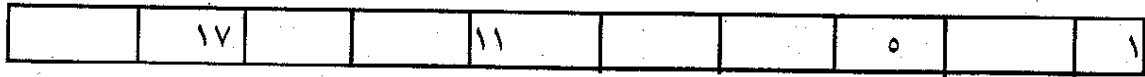
۲۴- لاندي جدول په مرسته په راتلونكو جدولونو کي خالي ځايونه ډک کړئ.

۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
.	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	.												

جفت عددونه:

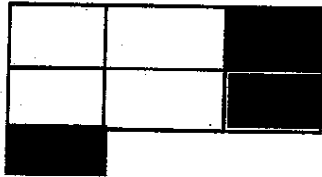
	۱۸		۱۴		۱۰		۶		۲
--	----	--	----	--	----	--	---	--	---

طاق عددونه:

لومړني عددونه:

۲، ۳، ۵، ۷، ۱۱، ۱۳، ۱۷، ۱۹ اونور لومړني عددونه دي ځکه چې یوازې پر خپل ځان او یو تقسیمیدای شي. ۲۵- د هر شکل لاندې یې مربوط کسر ولیکئ:

۲/۶

۲۶- لاندې کسرونه په نزولی ترتیب ولیکئ.

۲/۷	۶/۷	۴/۷	۳/۷
۷/۸	۱/۸	۳/۸	۵/۸

۲۷- لاندې کسرونه په صعودي ترتیب ولیکئ.

۳/۴	۳/۷	۳/۱۰	۳/۵
۶/۱۰	۶/۷	۶/۸	۶/۹

جفت عدد پر ۲ د تقسیم وړ دي.

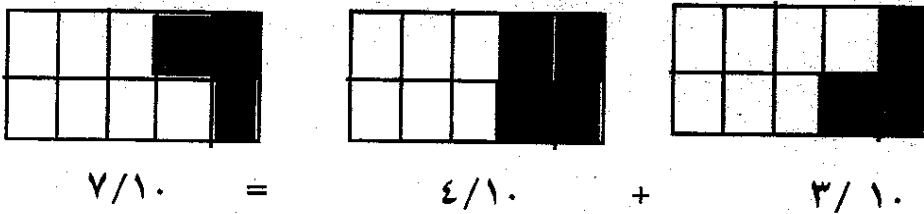
مثال: د $\frac{۳}{۶}$ تر اختصار وروسته $\frac{۱}{۲}$ لاس ته راځي.

په ۱ کې خو $\frac{1}{2}$ شامل دي؟
 په ۱ کې خو $\frac{1}{3}$ شامل دي؟
 په ۱ کې خو $\frac{1}{4}$ شامل دي؟
 په ۱ کې خو $\frac{1}{8}$ شامل دي؟

۳- لاندې کسرونه اختصار او بېاي د ($>$ او $=$) نخبو سره مقابسه کړئ.

$\frac{3}{10}$ $\frac{5}{12}$ $\frac{14}{21}$ $\frac{1}{7}$
 $\frac{27}{45}$ $\frac{1}{9}$
 $\frac{6}{24}$ $\frac{1}{3}$
 $\frac{36}{81}$ $\frac{45}{81}$

دهمنخرج کسرونو جمع کول:
 مثال:

۳۱- لاندې هممخرج کسرونه جمع کړئ.

$$\begin{aligned} &= \frac{5}{9} + \frac{4}{9} \\ &= \frac{7}{12} + \frac{4}{12} \\ &= \frac{14}{20} + \frac{3}{20} \end{aligned}$$

دهمخرجو کسرونو تفریق.

مثال:

$$\frac{2}{8} = \frac{5}{8} - \frac{3}{8}$$

۳۲- لاندې کسرونه لومړی اختصار او بیا یې تفریق کړئ.

$$\begin{aligned} &= \frac{6}{10} - \frac{9}{10} \\ &= \frac{6}{12} - \frac{11}{10} \\ &= \frac{4}{24} - \frac{19}{24} \end{aligned}$$

۳۳- عبارتی پوښتنې:

احمد د رسامی دکار $\frac{1}{8}$ برخه د جمعی په ورځ بشپړه کړه. $\frac{5}{8}$ برخه یې

دشنبې په ورځ پای ته ورسوله دشنبې د ورځې تر پایه یې د خپل کار

خومره برخه بشپړه کړې وه؟

اندازه کول:

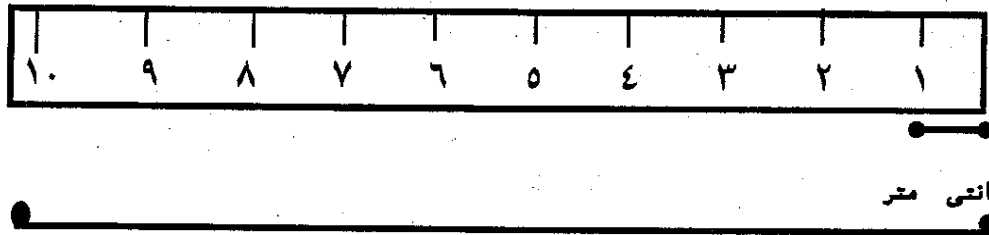
اوږدوالي:

د شیانو د اوږدوالي د اندازه کولو لپاره په زیاتو هېوادونو کې له متر څخه استفاده کېږي .

دمتر اجزاوې: دیسی متر، سانتي متره، او ملي متر دي.

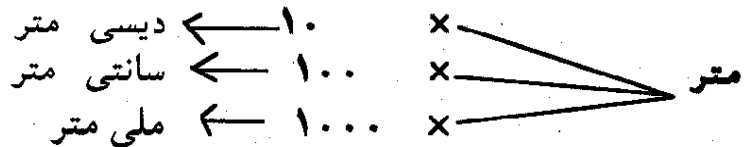
۱ متر	=	۱۰۰	دیسې متره
۱ متر	=	۱۰۰	سانتي متره
۱ متر	=	۱۰۰۰	ملي متره

۱ دیسی متر = ۱۰ سانتي متره

دیسې متر

داوږدوالي د بهلا بېلو اندازو د هو پر بل د بدلولو لپاره د لس له ضریب څخه کار اخیستل کېږي. که وغواړو چې متر د هغه په اجزاوو سره لکه دیسی مترسانتي متر او ملي متر. نو د لس په ضریب کې یې ضربوو لکه چې په جدول کې ښودل شوي دي.

۳۴- دلاندې د متر اندازې دهغه په اجزاوو تبدیل کړئ.

متر	دیسې متر	سانتي متر	ملي متر
۸			
۲۵			
۱۷۰			

دمتر اضعاف دیکامتر، هکتو متر او کیلو متر دي.

دیکامتر (dm)

هکتو متر (hm)

کیلو متر (km)

۱۰ متر = ۱ دیکامتر

۱۰۰ متر = ۱ هکتو متر

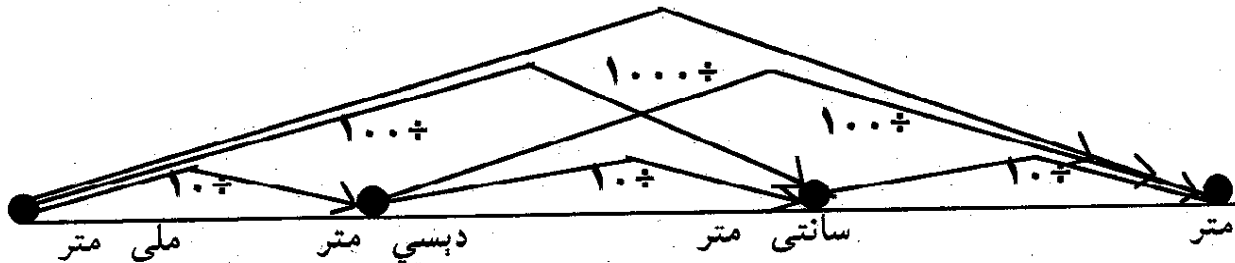
۱۰۰۰ متر = ۱ کیلو متر

$10 \times$ — دیکامتر
 $100 \times$ — هکتو متر
 $1000 \times$ — متر

۳۵- په لاندې جدول کې کېلو مترونه په هکتو متر، دیکامتر او ملي متر تبدیل کړئ.

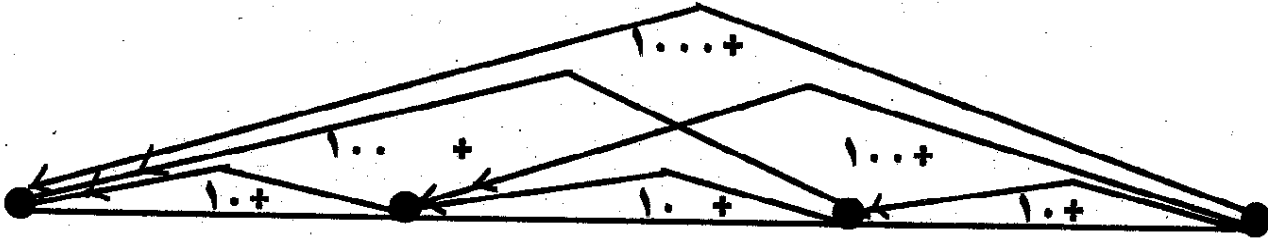
کیلو متر	هکتو متر	دیکامتر	متر
۷			
۸۲			
۳۲۶			

پړکونچنیو اجزاو باندې د لویو اجزاوو د بدلون لپاره کوچنی عدد پر ۱۰ ویشل کیږي. د متر دا جزاو د یو پریل بدلولو لپاره هغه ۱۰ په ضرب ویشل کیږي: که وغواړو چې متر به دېکا متر، هکتو متر او کیلو متر تبدیل کړو، هغه د لسو ۱۰ په ضرب ویشو. لکه څنګه چې په دیاگرام کې ښودل شوي دي.

۳۶- پٻ لاندې جدول کي خالي څاښونه ډک کړئ.

ملي متر	سائتي متر	دېسي متر	متر
۳۰۰۰			
۸۰۰۰			
۱۲۰۰۰			

کيلو متر

هکتو متر

دیکامتر

متر

۳۷- پٻ لاندې جدول کي خالي څاښونه ډک کړئ .

متر	دیکامتر	هکتومتر	کيلو متر
۱۱۰۰۰			
۵۲۰۰۰			
۱۲۲۰۰۰			

کلیز

یوکال ۱۲ میاشتی لری.

محرم الحرام، صفرالمضفر، ربیع الاول، ربیع الاخر، جماد الاول، جماد الاخر، ربیع المعراج، شعبان المعظم، رمضان المبارک، شوال المکرم، ذیقعدہ الحرام، ذیحجه الحرام، اوسنی هجری قمری کال ۱۴۲۰ دی.

اوسنی هجری قمری کال ۳۵۴ ورخی لری.

یوه هفته ۷ ورخی لری چن شنبه، یکشنبه، دوشنبه، سه شنبه، چهارشنبه، پنجشنبه او جمعه دي.

حمل/ثور
۱۳۷۸ شمسی

محرم الحرام
۱۴۲۰ قمری

جمعه	شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱
۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸
۲۹	۳۰					

۳۸- لاندې پوښتنوته ځواب ورکړئ.

د محرم الحرام میاشت خو ورخی لری؟

د محرم الحرام په میاشت کې خو شنبې دي؟

د محرم الحرام میاشت د ۱۳۷۸ کال د حمل د میاشتی په کومه نیته پیل

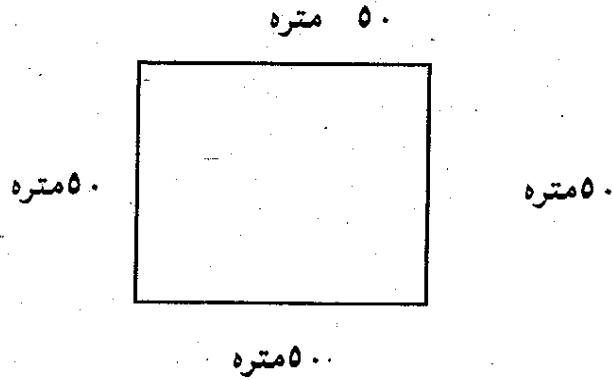
کیږی؟

محيط:

د بوه شکل محیط د هغه چارچاپیره فاصلی ته وایي.

۳۹- دهغه مربع شکله باغ د چار چاپیره محیط پیدا کړئ چې یوه خوا یې

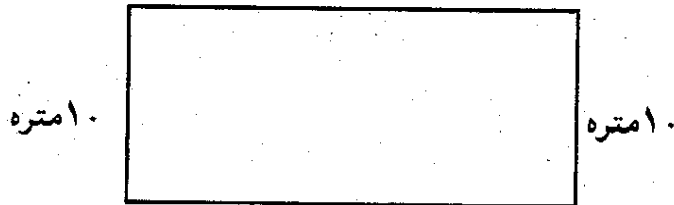
۵۰ متره اوږده وي.

۴- لاندې عیارتی پوښتنه ځواب کړئ.

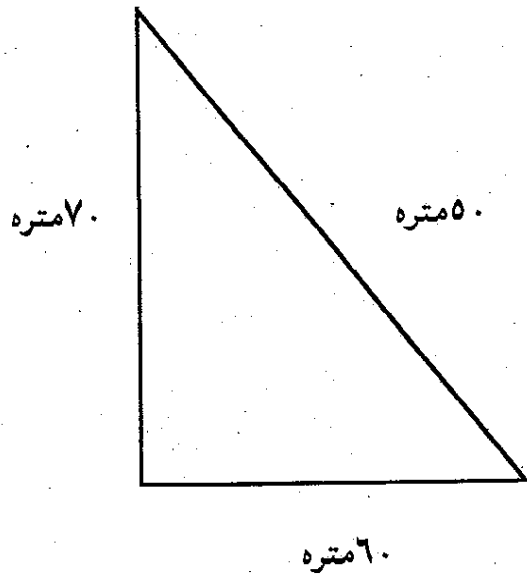
احمد یوه توتیه مخکته راتیووله اوغواړي چې د نوموړی مخکی په مینځ کې کور جوړ کړي او چاپیره ترې دیوال راتاو کوي. د دیوال اوږدوالي معلوم کړي.

۲۰ متره

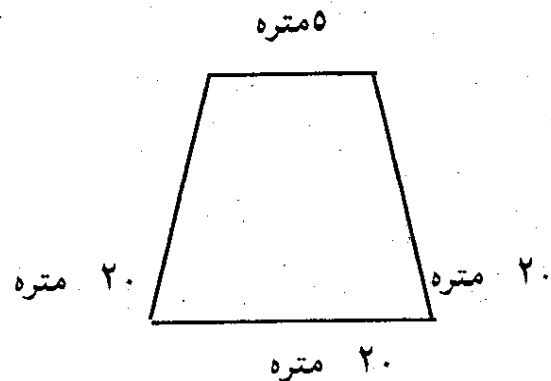
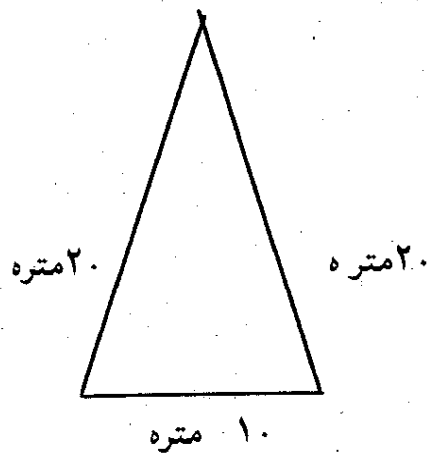

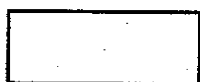
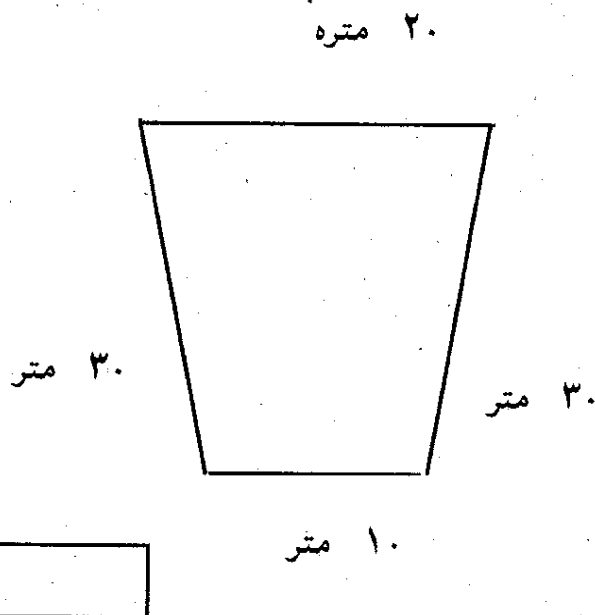
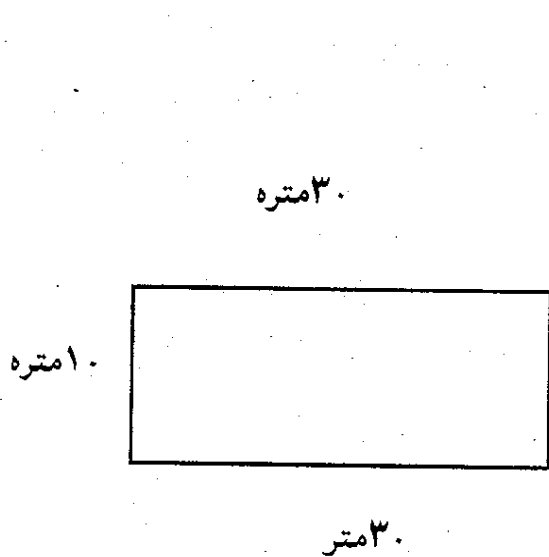
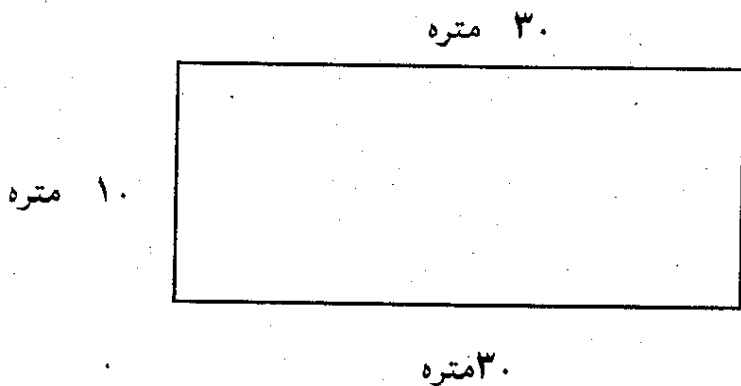
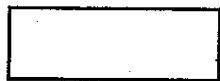
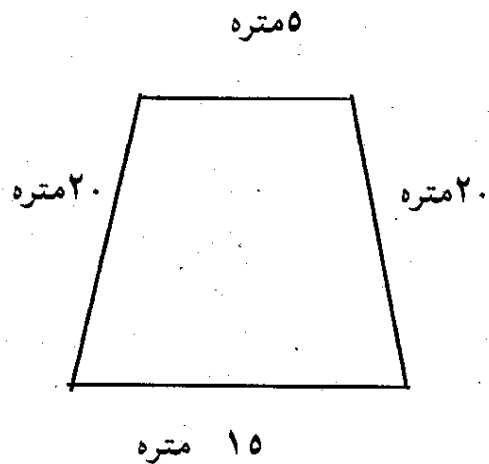
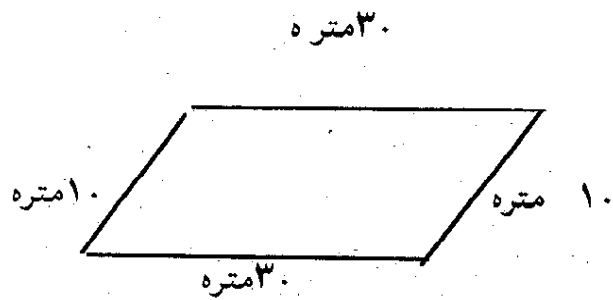
۲۰ متره

نجیب یو مثلث شکله د منو باغ لري او غواړي چې اغزن سیم ترې را تاو کړي خومره سیم ورته پکار دی؟

۴۱- لاندې اشکالو محیط معلوم او بیاېي د (> ، < او یا =) نڅینو په لېکلو سره مقایسه کړئ.

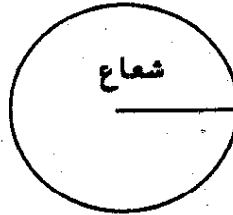

دېوي دایرې محیط:

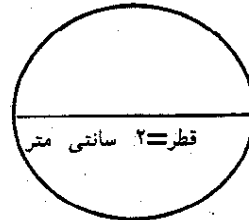
شعاع:

د دایرې له مرکز څخه د دایرې د محیط تر یوې نقطې پورې فاصله د دایرې شعاع ده.

قطر:

د دایرې له یوه اړخ څخه تر بل اړخ پورې فاصله ته چې د مرکز څخه تیریږي قطرواېي.

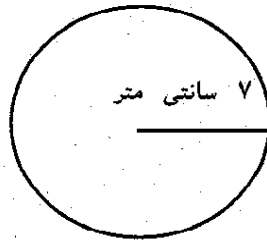
۲۲- π هغه ثابت عدد دی چې $\frac{۲۲}{۷}$ سره مساوي دی او د دایرې د محیط او مساحت د اندازه کولو لپاره پکارېږي.

محیط:

د دایرې محیط هغه فاصله ده چې د دایرې چارچاپیره یې احاطه کړیده:

د دایرې محیط عبارت دی له:

$$\pi \times \text{قطر یا شعاع} \times \frac{۲۲}{۷}$$

مساحت:

مساحت عبارت له هغه فضا څخه دی چې یو شکل احاطه کوي مساحت دهغو مربعگانو دشمیر څخه عبارت دی چې دیوه شکل په دننه کې شامل وی .

۴ سانتی متره

۴	۳	۲	۱
۸	۷	۶	۵
۱۲	۱۱	۱۰	۹

۳ سانتی متره

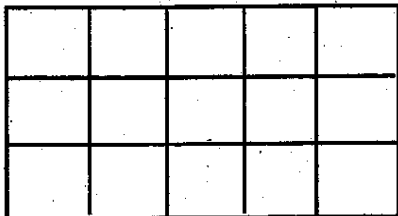
د پورتنی شکل مساحت ۳ سانتی متره \times ۴ سانتی متره = ۱۲ سانتی مترمربع
 مونږ کولای شو چې د یوه شکل د دننه د مربعگانو شمیر مساحت وپولو.

۶ سانتی متره

۵ سانتی متره

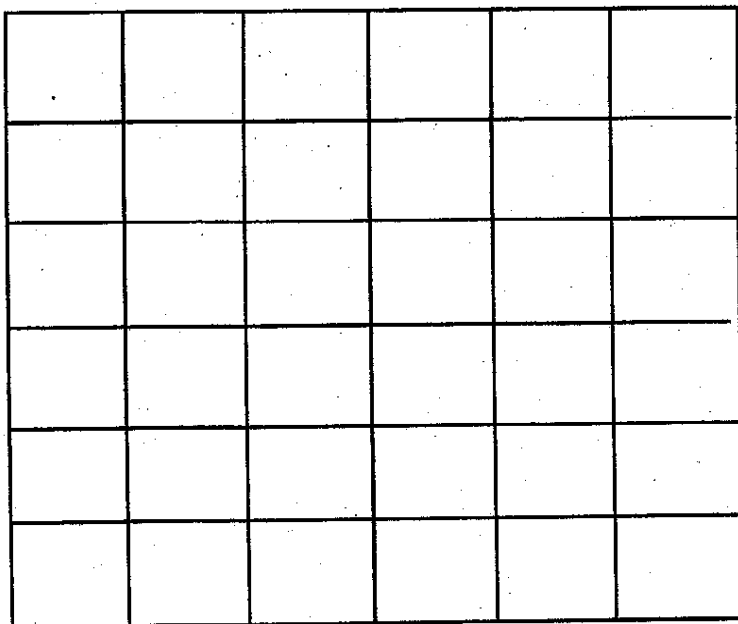
د مستطیل مربع مساحت د اوږدوالي او سور له ضربولو څخه معلومیږي.
دلاندې مستطیل مساحت معلوم کړئ.

۵ سانتي متره

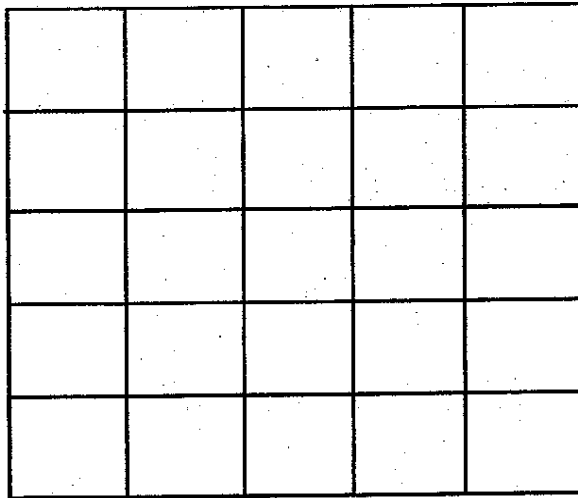
۳ سانتي متره

د مربع مساحت د هغو مربع گانو شمیر ته وايي چې په منځ کې يې شامل وي.
۶ سانتي متره

۶ سانتي متره

۵ سانتی متره

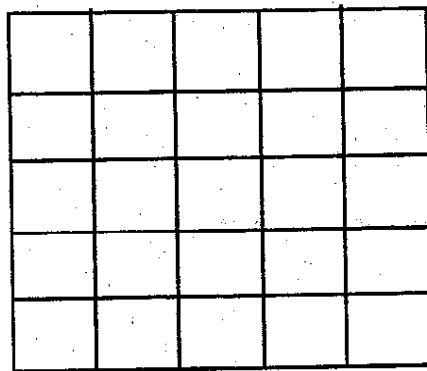
۵ سانتی متره

د مربع مساحت د اضلاعو د ضربولو په واسطه معلومېږي .

$$\text{مساحت} = \text{ضلع} \times \text{ضلع}$$

۴۴-دلاندې مربع مساحت معلوم کړئ:

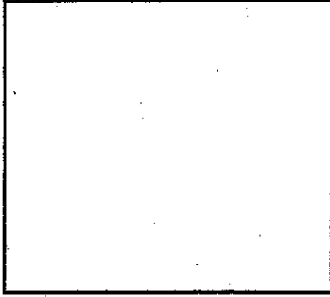
۵ سانتی متره

۵ سانتی متره

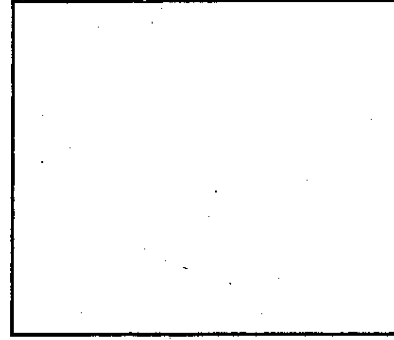
۴۵- دلاندينيو مربع گانو مساحت معلوم كړئ؟

۵ متره

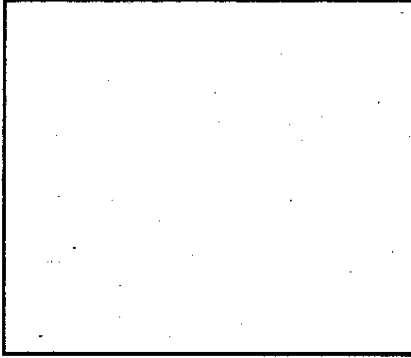
۵ متره

۷ متره

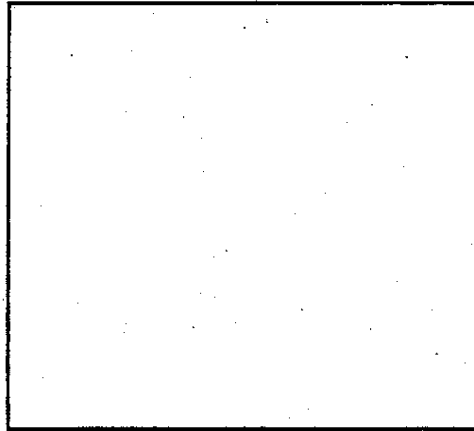
۷ متره

۹ متره

۹ متره

۱۱ متره

۱۱ متره

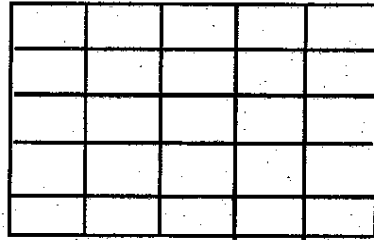
۹ متره

۱۱ متره

۴۴- عبارتی پوښتنې:

داکرم کورنی دخپل کورمخ ته یوه چوتره جوړ وي که دچوترې اوږده یې ۵ متره او سور یې ۴ متره وي مساحت یې معلوم کړئ.

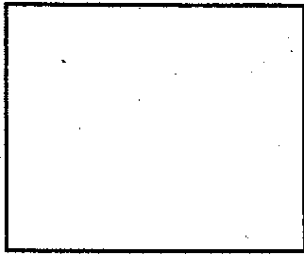
۵سانتی متره

۴سانتی متره

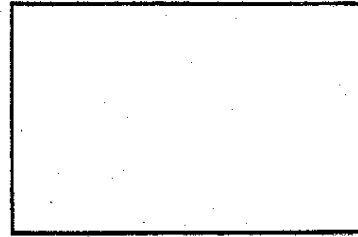
۴۷- دلاندینو اشکالو مساحت د (< , > او =) له سره مقایسه کړئ.

۸متره

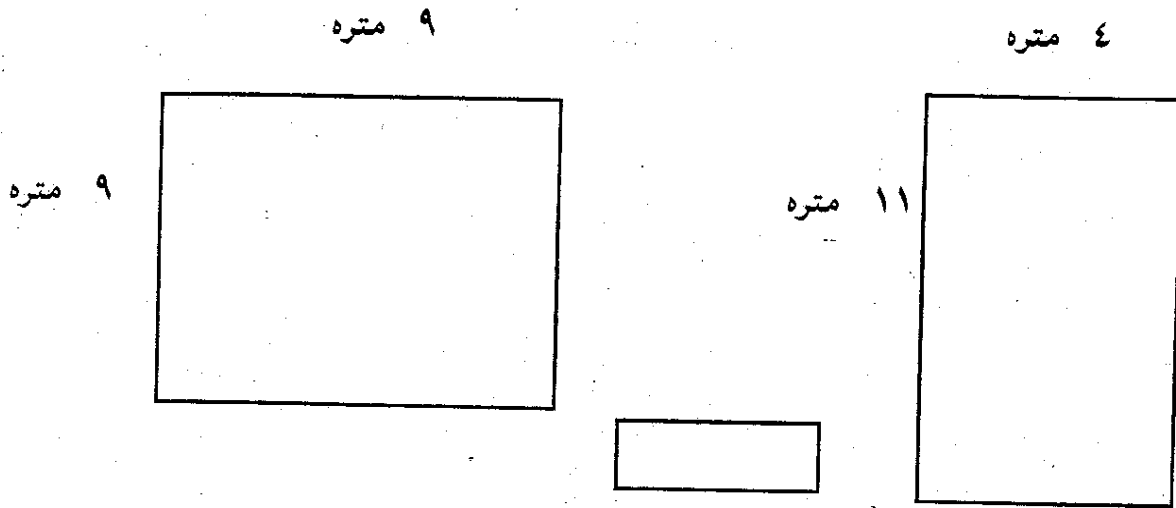
۸متره

۸ متره

۶متره

٤٨- لاندی عبارتې پوښتنې حل کړئ.

دحلیم پتی ٥ کیلو متره اوږد او ٢ کیلو متره سور لري. مساحت یې معلوم کړئ.

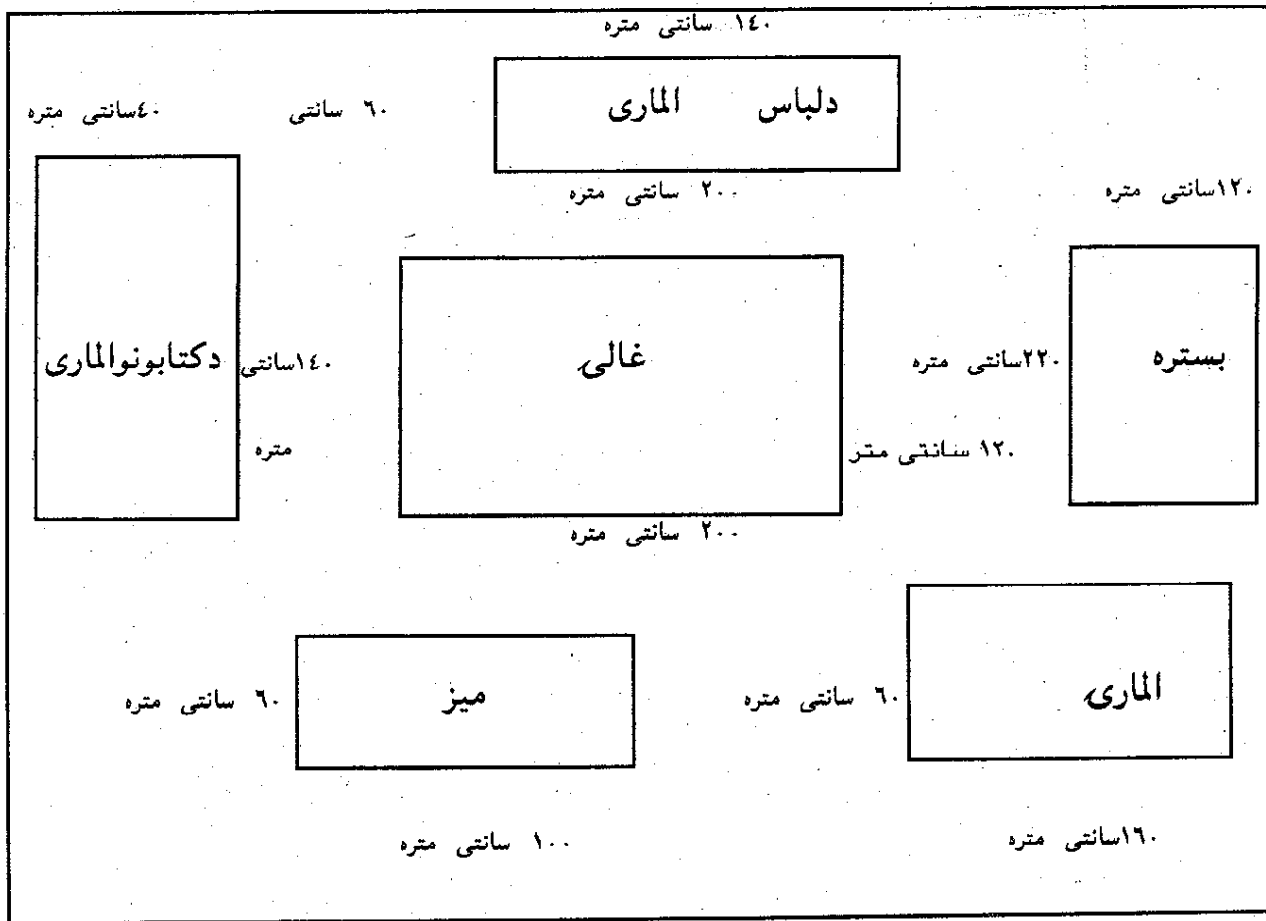
نجیب مربع شکله باغ لری چې هر طرف ئې ٩ کیلو متره اوږدې. د باد شوی باغ مساحت معلوم کړئ.

دنجیب د باغ مساحت

دحلیم او نجیب د مڅکي او باغ مساحتونه د (<, =, >) نڅښو بواسطه مقابسه کړئ.

دحلیم د پتی مساحت

دنجیب د باغ مساحت

دکتابونو الماری مساحت خومره دی؟ _____

دمیز مساحت خومره دی؟ _____

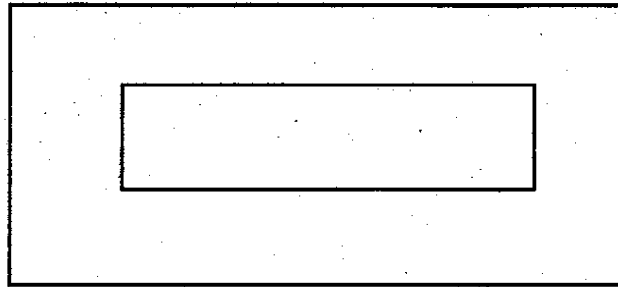
کوم شی تر ټولو لوی مساحت لری؟ _____

کوم شی تر ټولو لوی محیط لری؟ _____

عبارتي پوڄتنه:

احمد غواړي چې د خپلې کوتې لپاره يوه تخته غالی راويسي. دکوتې اوږدوالی ۶ متره اوسور ۴ متره دی. احمد غواړی چې هر طرف ته يو متر فاصله پریردی. او پاته یې غالی فرش کړي. دغالی مساحت معلوم کړئ.

۶ متره

۴ متره

دمربع او مستطیل اوږدوالی او سور.

دمربع او مستطیل د اوږدوالی او سور دپیدا کولو لپاره یې مساحت پر اوږدوالی او یا سور تقسیمیري.

مساحت

_____ = سور

اوږدوالی

مثال:

$$\text{مساحت} = 96 \text{ سانتی متره مربع}$$

$$\text{اوردوالی} = 12 \text{ متره مربع}$$

$$\text{سور} = 96 \div 12 = 8 \text{ متره}$$

$$\text{اوردوالی} = \text{مساحت} \div \text{سور}$$

مثال:

$$\text{مساحت} = 81 \text{ سانتی متره مربع}$$

$$\text{سور} = 3 \text{ سانتی متره}$$

$$\text{اوردوالی} = 81 \div 3 = 27 \text{ سانتی متره}$$

۵۱- د لاندی جدول خالہځایونه ډک کړئ:

اوردوالی	سور	مساحت
۲۰ سانتی متره		۱۰۰ سانتی متر مربع
	۶ سانتی متره	۵۴ سانتی متر مربع
۱۰ سانتی متره	۲۲ سانتی متره	
	۳ سانتی متره	۳۶ سانتی متر مربع
۱۳ کیلو متره	۱۱ کیلو متره	

۵۲- دا لاندې مستطیل اوږدوالی پیدا کړی چی په مساحت یې له مربع سره برابر وي.

۹ کیلو متر

۹ کیلو متره

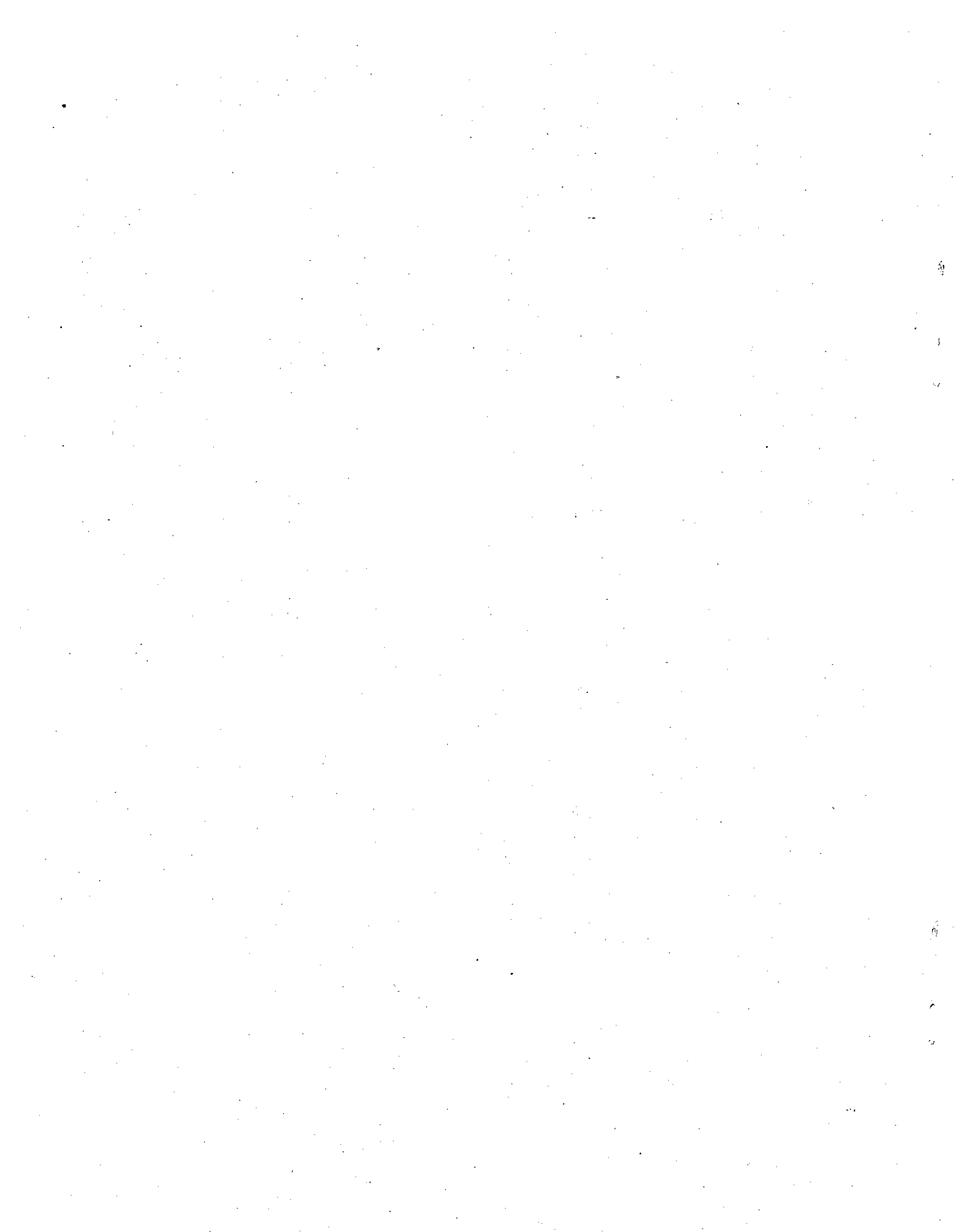

؟

۳ کیلو متره

**Supported and coordinated by UNICEF and
Save the Children (USA)**

Printed at Intol Printing and Packaging

